

Sobre els segles i els anys

“Un resultat de la teologia, de les càbales de l'església de Roma, i del sistema decimal: dos mil anys d'un any zero diví, vint vegades cent anys, nombres absoluts, arbitraris i mítics, segles, mil·lenaris, i l'antiga idea oriental, mesopotàmica o hebrea, que el món s'ha d'acabar algun dia.”

Res no és tan “natural” ara mateix, i res tan universal i compartit, com el fet de “viure” tota la gent del món en *el mateix dia, mes i any*, és a dir viure amb data fixa i comuna, tots en el mateix punt d'una seqüència: postrimeries del *segon* mil·lenni, finals del *segle XX*, últims dies de l'any 1977 o primers del 1988. I tanmateix, viure en un any numerat (i molt més: pensar “naturalment” que tot el planeta “està” en el mateix any), és una cosa original, insòlita i del tot excepcional si considerem el conjunt de les societats humanes. A Tucídides, per exemple, que és el meu “pare de la història” preferit, no se li hauria acudit mai tal cosa: *nosaltres*, ara, no ell en el seu temps, posem dates i anys (anys “abans de Crist”, evidentment) a la seua *Història de les guerres del Peloponès*. Però ni Tucídides ni ningú dels grecs va pensar mai a “situar” en tal any de tal segle els fets narrats: els situaven en termes de proximitat o llunyania respecte d'altres fets pròxims o coneguts, i prou. Com si nosaltres *no poguérem* parlar de la “Guerra del 36” o “del 1914-18”, sinó únicament de la Guerra del temps dels nostres pares, o la guerra dels besavis. Eventualment, els grecs feien referència a l'arcontat atenès, com els romans a l'any del consolat: “essent cònsols en Tal i el Tal”, això era l'equivalent de la data, i qui no tingués bona memòria podia consultar els arxius del Capitoli. En temps hel·lenístics es posà de moda comptar segons una hipotètica cronologia dels quadriennis olímpics, com més tard els romans comptaven *ab urbe condita*. Però l'una cosa i l'altra no van passar mai de ser un tret formal i erudit, i la gent del carrer ni sabia que existien les cronologies: no vivien en cap any ni en cap segle.

Per nosaltres és *inevitable* situar-nos en l'any tal i en el segle tal, i situar també els fets i noms antics en algun punt concret del segle II dC, o del V aC, o del que siga. Per ells, era simplement *impossible* situar-se en el temps d'aquesta manera: els antics, i gran part de la gent medieval, i la resta de la humanitat, no han pogut mai veure's com els moderns els veiem, ni atribuir-se en la història i en el temps el lloc que nosaltres inevitablement els atribuïm. Potser Sant Agustí *ja podia* una mica, i sens dubte Sant Tomàs i els escolàstics medievals podien ja, defini-

tivament, veure's en el punt del temps en què nosaltres els veiem. Perquè el *punt zero* —el naixement de Crist, la baixada de Déu— ja estava consolidat i per tant el temps ja podia ser lineal, afegint-hi anys, dècades i segles. Un temps ordinal, ordenat: Tomàs d'Aquino sabia que havia nascut l'any mil·lèsim bicentèsim vigèsim quint, i que després vindrien més anys en el mateix ordre fins que el Senyor de la Història, no els homes, dedidiren que ja n'hi havia prou.

Allò que resulta fins un cert punt sorprenent, vista la lentitud i la irregularitat de la seua difusió durant tants segles, és l'absolutització que després (durant els temps que anomenem moderns i contemporanis) n'hem fet, d'aquell “punt zero”: no ja com a fet central d'una història humana expressada en termes de projecte diví, sinó com a fonament d'una cronologia universal i com a *única* manera, no divina sinó pràctica i humana, d'expressar el temps nostre, i també tots els temps: aquest temps tan arbitrari, tan inexistent en ell mateix, ha esdevingut el temps de tota la humanitat. *Tots* viuen ara (inclosos els musulmans, els jueus, o qui siga que gaste encara una “era” pròpia) de grat o per força en el mateix dia del mateix any universal, i a més a més ho saben: això no havia passat mai de mai, és una cosa realment fabulosa, una revolució mundial metafísica, una experiència inesperada, increïble. I tan “obvi” com pareix! És clar que la unificació del temps, viure en els segles i els anys, no passa de ser un efecte de l'expansió colonial europea, com les armes de foc, la burocràcia i l'electricitat. Però aquesta és la condició moderna universal, i ara que falten dos anys per arribar al segon mil·lenari d'un fet tan puntual —i de data tan incerta— com el naixement d'un jueu de nom Jesús, pràcticament *tota* la humanitat està plena d'una expectativa concreta o difusa. Un resultat de la teologia, de les càbales de l'església de Roma, i del sistema decimal: dos mil anys d'un any zero diví, vint vegades cent anys, nombres absoluts, arbitraris i mítics, segles, mil·lenaris, i l'antiga idea oriental, mesopotàmica o hebrea, que el món s'ha d'acabar algun dia. De manera que vagen passant vostès els fulls del calendari, i descansen: tot és pura il·lusió, tot és fals, és mite, teologia, i ganes de numerar l'eternitat. Un altre any parlarem de política.